

Sygn. akt I UK 103/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Krzysztof Rączka (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania B. B. następcy prawnego R. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o prawo do niezrealizowanego świadczenia przedemerytalnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 2 lipca 2019 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 listopada 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 8 listopada 2017 r., sygn. akt III AUa [...] Sąd Apelacyjny w [...] na skutek apelacji B. B. (następcy prawnego odwołującego się R. B.) zmienił wyrok Sądu Okręgowego w G. Ośrodka Zamiejscowego w R. z 13 lutego 2017 r., sygn. akt IX U [...], którym oddalono odwołanie wnioskodawcy R. B. od decyzji

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z 4 lipca 2014 r., zmienionej decyzją z dnia 29 sierpnia 2014 r., w ten sposób, że przyznał B. B. prawo do niezrealizowanego świadczenia przedemerytalnego po zmarłym mężu R. B. na okres od 25 czerwca 2014 r. do 30 kwietnia 2016 r.

W sprawie ustalono następujący stan faktyczny. Decyzją z 4 lipca 2014 r., zmienioną decyzją z 29 sierpnia 2014 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił ubezpieczonemu R. B. prawa do świadczenia przedemerytalnego uzasadniając, że wniosek o świadczenie przedemerytalne ubezpieczony złożył po upływie 30 dni od wydania przez PUP stosownego zaświadczenia, a w świadectwie pracy wpisano, że umowa o pracę została rozwiązana z upływem czasu, na który była zawarta.

Ubezpieczony R. B. urodził się w dniu [...] 1952 r. W okresie od 30 lipca 2013 r. do 29 stycznia 2014 r. był uprawniony do pobierania zasiłku dla bezrobotnych (6 miesięcy). W okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych ubezpieczony nie odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych. W dniu 14 kwietnia 2014 r. Powiatowy Urząd Pracy wystawił mu zaświadczenie potwierdzające powyższe informacje.

W dniu 24 czerwca 2014 r. ubezpieczony złożył wniosek o ustalenie prawa do świadczenia przedemerytalnego.

Ubezpieczony udowodnił łącznie 43 lata i 9 miesięcy okresów składkowych i nieskładkowych. Ostatnim zatrudnieniem ubezpieczonego była praca w A. [...] Sp. z o.o. Oddział w Polsce od 27 maja 2011 r. do 31 stycznia 2013 r., gdzie zajmował stanowisko operatora sprzętu ciężkiego. Jak wynika z ustaleń faktycznych, A. [...] była firmą międzynarodową. W Polsce miała siedzibę w M.. Firma ta zatrudniała tysiące pracowników. Tylko 10% pracowników miało umowy zawarte na czas nieokreślony. Byli to tacy pracownicy jak majstrowie czy brygadziści. Wszyscy pracownicy fizyczni, w tym ubezpieczony, mieli zawierane umowy na czas określony.

R. B. pracował przy budowie autostrady w M., następnie w czerwcu 2012 r. przy budowie drogi [...] w R.. W okresie zimowym prace przy budowie drogi [...] w R.

były ograniczone. Pracownikom nie przedłużano już umów okresowych, w związku z tym tacy pracownicy w naturalny sposób odchodzili z pracy. Generalnie pracownikom fizycznym nie przedłużano już umów okresowych. Jeżeli takie przypadki się zdarzyły, były sporadyczne i nie dotyczyły pracowników fizycznych. W okresie zimowym prace przy budowie drogi [...] w R. były więc prowadzone przy ograniczonej liczbie pracowników A., a część prac zlecono podwykonawcom. Następnie został ogłoszony przetarg i budowę drogi [...] dokończyła już inna firma. Po grudniu 2012 r. zostało zredukowane zatrudnienie do połowy pracowników. Po grudniu 2012 r. pracowali też pracownicy obsługujący walec. Z wydruku Centralnej Informacji KRS z dnia 13 grudnia 2014 r. wynikało, że A. [...] Sp. z o.o. jest w stanie likwidacji.

W wystawionym skarżącemu świadectwie pracy z dnia 31 stycznia 2015 r. wpisano, że rozwiązanie umowy o pracę ustało z upływem czasu, na który umowa była zawarta, tj. zgodnie z art. 30 § 1 pkt 4 Kodeksu pracy.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. oddalił wyrokiem z 13 lutego 2017 r. r., sygn. akt IX U [...] odwołanie wnioskodawcy od zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, uznając, że rozwiązanie umowy o pracę z A. [...] Sp. z o.o. nastąpiło z powodu upływu czasu, na który została zawarta umowa, nie zaś z przyczyn niedotyczących pracownika.

Apelację od powyższego wyroku wniosła B. B., następca prawny ubezpieczonego R. B., zarzucając mu naruszenie art. 2 ust. 1 pkt 5, a także pkt 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych; art. 2 ust. 1 pkt 29 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 149) oraz art. 233 § 1 k.p.c.

W zaskarżonym wyroku z 8 listopada 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] uwzględnił apelację B. B. i zmienił zaskarżony wyrok.

Sąd odwoławczy ocenił, że wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, przeprowadzone postępowanie jednoznacznie wykazało, że w przypadku zatrudnienia ubezpieczonego w A. [...] Sp. z o.o. doszło do rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy - z powodu likwidacji pracodawcy.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, wskazywała na to informacja ze skróconego odpisu KRS, że spółka A. [...] znajduje się w stanie likwidacji, jak również informacja o prowadzonej upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika.

Jak wynika z ustaleń faktycznych, ubezpieczony był zatrudniony w A. [...] w okresie od 27 maja 2011 r. do 31 stycznia 2013 r. na stanowisku operatora sprzętu ciężkiego. Spółka sześciokrotnie zawierała z ubezpieczonym umowy o pracę na czas określony. W drugiej połowie grudnia 2012 r. pracownicy otrzymali od swoich przełożonych zapewnienie o kontynuacji zatrudnienia po ustaniu okresowych umów o pracę, na kolejne trzy, cztery lata. Słuchani w sprawie świadkowie potwierdzili, że posiadali informacje o złej kondycji finansowej spółki. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, powyższe ustalenia jednoznacznie wskazywały, iż faktyczną przyczyną rozwiązania umowy o pracę były czynniki ekonomiczne, wynikające z niedoboru środków finansowych na podstawową sferę działalności pracodawcy. Tego rodzaju okoliczności w pełni wpisują się w dyspozycję art. 2 ust. 1 pkt 29b ustawy o promocji zatrudnienia, a tym samym stanowią ustawową przesłankę do przyznania świadczenia przedemerytalnego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że dla ustalenia, czy została spełniona przesłanka w postaci rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, nie jest wiążący ani stosowny zapis w świadectwie pracy co do przyczyn rozwiązania stosunku pracy. Sąd drugiej instancji zaznaczył, że świadectwo pracy jest dokumentem prywatnym w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Świadectwo pracy nie jest oświadczeniem woli i jego treść może być podważana w każdy sposób.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, niesłuszne było pominięcie analizy koincydencji rozwiązania terminowej umowy o pracę ze znacznym ograniczeniem zatrudnienia pracowników, spowodowanym pogarszającą się sytuacją finansową spółki A. [...]. Podjęta w maju 2013 r. decyzja o likwidacji spółki przekonuje, że firma – na skutek problemów finansowych – zaprzestała wykonywania zlecenia w Polsce.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny uznał, że ubezpieczony spełnia przesłankę rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w

rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 29b ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Tym samym, przy niekwestionowanym spełnieniu pozostałych warunków wynikających z art. 2 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, ubezpieczonemu przysługuje prawo do spornego świadczenia.

Powyższy wyrok skargą kasacyjną zaskarżył w całości pełnomocnik organu rentowego. Skarżący zarzucił zaskarżonemu wyrokowi:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 11 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2148) w związku z art. 136 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383) przez błędne ich zastosowanie i zaniechanie, że możliwa jest wypłata niezrealizowanych świadczeń przedemerytalnych;

- naruszenie prawa procesowego przez naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. mające istotny wpływ na wynik postępowania, przez zaniechanie wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia, tj. braku w uzasadnieniu wyroku wskazania przepisów prawa, na których Sąd oparł rozstrzygnięcie w przedmiocie prawa do niezrealizowanych świadczeń przedemerytalnych, co uniemożliwia dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził Sąd do wydania zaskarżonego wyroku.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik B. B. wniósł o:

1. wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ skarga nie jest oczywiście uzasadniona,
2. w przypadku przyjęcia skargi do rozpoznania, o jej oddalenie,
3. zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera

zarzutu naruszenia przepisów postępowania (bądź jeżeli taki zarzut okaże się niezasadny). W pierwszej kolejności należy zatem odnieść się do zarzutu naruszenia prawa procesowego, bowiem dopiero ustalenie, że sąd w niniejszej sprawie przeprowadził prawidłowe postępowanie, pozwoli na ocenę, czy prawidłowo zastosował również prawo materialne.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że uchybienie wymaganiom określonym w art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może być ocenione jako mogące mieć wpływ na wynik sprawy tylko wyjątkowo, gdy braki w uzasadnieniu są tak znaczące, że uniemożliwiają kontrolę kasacyjną zaskarżonego orzeczenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2015 r., IV CSK 149/15). W ocenie Sądu Najwyższego w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę z taką sytuacją mamy do czynienia w tej sprawie, stąd też zasadny okazał się zarzut naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Podkreślić należy, że Sąd drugiej instancji dokładnie wskazał i wyjaśnił podstawę faktyczną, jak również prawną przyznania wnioskodawcy R. B. prawa do świadczenia przedemerytalnego, w tym zatem zakresie Sąd drugiej instancji spełnił wszystkie wymagania, jakim powinien odpowiadać prawidłowo skonstruowany wyrok. Nie może jednak ująć uwadze, że w toku postępowania pierwotny wnioskodawca zmarł, zaś w jego miejsce wstąpiła żona, działająca jako jego następca prawny. Stąd też świadczenie przedemerytalne po śmierci wnioskodawcy miało już być wypłacane nie jemu bezpośrednio, ale jego następcom prawnym. W związku z tym, Sąd Apelacyjny powinien był również rozważyć i przedstawić w uzasadnieniu wydanego wyroku podstawę prawną przyznania tego świadczenia B. B. jako następcy prawnemu ubezpieczonego. Bez wskazania podstawy prawnej sukcesji prawa do świadczenia przedemerytalnego nie można bowiem prawidłowo i całkowicie przeanalizować motywów i prawidłowości zastosowania prawa przez Sąd Apelacyjny. Słusznie zatem organ rentowy podniósł omawiany zarzut, wskazując, że zaskarżony wyrok wymyka się kontroli kasacyjnej, bowiem nie zawiera on wszystkich elementów, pozwalających poznać argumentację Sądu prowadzącą do wydania zaskarżonego wyroku.

Rozpoznając sprawę ponownie, Sąd drugiej instancji rozważy zatem i dokładnie wyjaśni w wydanym przez siebie wyroku podstawę prawną przyznania

dochodzonego świadczenia nie tylko R. B., ale również B. B. jako jego następcy prawnemu, w szczególności wskaże podstawę prawną sukcesji tego uprawnienia przez żonę ubezpieczonego.

Przechodząc do zarzutów naruszenia prawa materialnego wskazać należy, że w świetle treści zaskarżonego wyroku nie jest możliwa ocena słuszności tego zarzutu, bowiem Sąd drugiej instancji nie wyjaśnił podstawy prawnej dziedziczenia prawa do świadczenia przedemerytalnego przez odwołującą się, co powoduje, że Sąd Najwyższy nie jest w stanie ocenić, czy to właśnie powołane w skardze kasacyjnej przepisy stanowiły podstawę przyznania B. B. prawa do świadczenia po zmarłym mężu.

W związku z powyższym orzeczono jak w sentencji, zgodnie z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[aw]